

Lærervejledning

Almueskolen

Fader Vor, spanskrør og fedtemadder

n
aa na nu ny
nu en. en sda.
n si. en so en
aas. en taa. to.
en so i en aa.

Kort om skoletjenesteforløbet

Skoletjenesteforløbet *Almueskolen. Fader Vor, spanskrør og fedtemadder* ønsker at give elever fra 1.-5. klasse et indblik i, hvordan det var at gå i almueskolen på landet i 1880'erne og op i 1890'erne. Hvordan blev man undervist, hvordan var forholdet mellem lærer og elever, og hvordan det var at skulle arbejde ved siden af at gå i skole, er nogle af de emner som eleverne vil blive præsenteret for på museet. Forløbet lægger op til at eleverne løbende kan drage paralleler mellem det at være elev i en landsbyskole i slutningen af 1800-tallet, og det at gå i skole i dag.

Forløbet på museet varer ca. 75 minutter, og er for klasser med mere end tolv elever delt op i to dele. Imens den ene halvdel af klassen deltager i et rollespil med "Frøken Jensen", bliver den anden halvdel undervist af deres egen lærer i skønskrift med pen og blæk. Efter ca. 20 minutter skifter de to hold. Til sidst er der fælles frikvarter af ca. 15 minutters varighed, hvor der laves en fælles udendørs leg.

I rollespillet møder eleverne "lærerinden" Frøken Jensen. Kvindelige lærere blev dog ikke et almindeligt syn før i årene omkring forrige århundredeskifte.

Inden besøget

Inden besøget på museet kan eleverne med fordel have læst i elevhæftet *Almueskolen - Fader Vor, spanskrør og fedtemadder*. For de yngste klasser er det tænkt, at materialet eller dele af det, evt. kan læses op for klassen eller arbejdes med på anden måde.

Elevhæftet er en introduktion til, hvordan det var at gå i almueskolen i slutningen af 1800-tallet med udgangspunkt i landsbyskolerne i den nuværende Furesø Kommune. Undervisningsmaterialet kan dog sagtens bruges af skoler uden for kommunen.

Materialet giver en indføring i, hvordan det blev forventet, at eleverne opførte sig i almueskolen. For at få det fulde udbytte af rollespillet, skal eleverne have en introduktion til, hvordan de skal opføre sig, imens de bliver undervist af Frøken Jensen. Eleverne skal tiltale Frøken Jensen med "Frøken Jensen", og ikke tale før Frøken Jensen beder dem. Når Frøken Jensen stiller eleverne et spørgsmål, skal eleven, som Frøken Jensen vælger, rejse sig op og stille sig ved siden af pulten. Der skal generelt være ro under Frøken Jensens undervisning. Opførelsen i rollespillet vil Frøken Jensen også kort opremse på museet.

Rollespillet foregår i en lille skolestue, der er indrettet, sådan at eleverne får en idé om hvordan en skolestue kunne se ud i slutningen af 1800-tallet.

Bagerst i *Almueskolen - Fader Vor, spanskrør og fedtemadder* er der indsat sider fra datidens skolebøger, således at eleverne kan få et indblik i, hvad man blev undervist i landsbyskolen i slutningen af 1800-tallet. Men for at eleverne kan opleve hvordan undervisningen med udenadslære foregik, og få den bedste mulige oplevelse på museet, skal de gerne have arbejdet med og forsøgt at lære enkelte lektier udenad inden besøget. På side 3-4 i dette hæfte står der hvilke "lektier", hvilke klassetrin gerne skal have kigget på til brug i rollespillet.

Eleverne kan evt. have tøj på, der passer til almueskolen - fx kan drengene have kasket på og pigerne kjoler.

Hæftet *Skoletiden*, kan også inddrages i forberedelsen af besøget på museet. *Skoletiden* er Anders Peder Olsens erindring fra hans tid som elev på Farum Skole i 1880'erne. Bagerst i elevhæfterne er der arbejdsopgaver, som man kan vælge at arbejde med.

På museet

På museet bydes klassen velkommen af en skoletjenestens undervisere, som præsenterer programmet og giver en introduktion til emnet. Eleverne får uddelt et tørklæde, som pigerne kan tage på hovedet og drengene om halsen, samt et nyt navn. Navnene er hentet fra folketællinger i Furesø i slutningen af 1800-tallet. Den ene halvdel går derefter i gang med rollespillet, hvor eleverne bl.a. vil synge morgensalme, læse *Fader Vor* og skrive på tavle. Samtidig underviser en af klassens egne lærere den anden halvdel af klassen i at skrive skønskrift med blæk i museets skoletjenestelokale, hvor materialer (papir, blæk, penne og skriveøvelser), står klar. Forslag til skriveøvelser findes også på side 4 i dette hæfte.

Efter ca. 20 minutter beder frøken Jensen de to grupper om at skifte. Forløbet afsluttes med det fælles frikvarter udendørs og tid til at eleverne kan stille eventuelle spørgsmål.

Besøget på museet foregår i Gadekærshuset, et landarbejderhus fra 1700-tallet, der er indrettet til undervisningsbrug. I den ene af huset ligger en lille skolestue, der skal bringe elevernes tanker hen på almueskolen i slutningen af 1800-tallet. Foto: Furesø Museer.

"Lektie" 1. - 2. klasse

143. I Østen stiger Solen op.

Andante. C. E. F. Weyse.

2. Den kommer fra den favre Kyst,
Hvor Paradiset laa;
Den bringer Lys og Liv og Lyst
Til Store og til Smaa.
3. Den hilser os endnu saa smukt
Fra Edens Morgenrød,
Hvor Træet stod med evig Frugt,
Hvor Livets Væld udfled.
4. Den hilser os fra Livets Hjem,
Hvor størst Guds Lys oprandt
Med Stjernen over Bethlehem,
Som Østens Vise fandt.

5. Og med Guds Sol udgaar fra Øst
En himmelsk Glans paa Jord,
Et Glimt fra Paradisets Kyst,
Hvor Livets Abild gror.
6. Og alle Stjerner neje sig,
Hvor Østens Sol gaar frem:
Den synes dem hin Stjerne lig,
Der stod ved Bethlehem.
7. Du Soles Sol fra Bethlehem!
Hav Tak og Lov og Pris
For hvert et Glimt fra Lysets Hjem
Og fra dit Paradis.

B. S. Ingemann.

Frøken Jensen remser to- og tre-
tabellen op sammen med klassen.

De første to vers af *I østen stiger Solen op*, synges i starten af rollespillet. Eleverne skal gerne have sunget versene før besøget på museet, så de kan synge med.

Her-rens Bøn.

Fa-der vor, du som er i
Him-le-ne; hel-li-get vor-de
dit Navn; til-komme dit
Ri-ge; ske din Vilje, som i
Him-me-len saa og paa
Jorden; giv os i Dag
vort dag-li-ge Brød, og
for-lad os vor Skyld, som
vi og for-la-de vo-re Skyld-
ne-re; led os ik-ke ud i
Tri-stel-se, men fri os fra
det On-de! Thi dit er Ri-
get, Mag-ten og Æ-ren i
E-vig-hed A-men!

Den lille Delings-Label (Divisions-Label).

•• 2 i 2 er 1 Gang	••• 3 i 3 er 1 Gang	••• 3 i 3 er 1 Gang
•• 2 i 4 er 2 Gang	••• 3 i 6 er 2 Gang	••• 3 i 6 er 2 Gang
•• 2 i 6 er 3 Gang	••• 3 i 9 er 3 Gang	••• 3 i 9 er 3 Gang
•• 2 i 8 er 4 Gang	••• 3 i 12 er 4 Gang	••• 3 i 12 er 4 Gang
•• 2 i 10 er 5 Gang	••• 3 i 15 er 5 Gang	••• 3 i 15 er 5 Gang
•• 2 i 12 er 6 Gang	••• 3 i 18 er 6 Gang	••• 3 i 18 er 6 Gang
•• 2 i 14 er 7 Gang	••• 3 i 21 er 7 Gang	••• 3 i 21 er 7 Gang
•• 2 i 16 er 8 Gang	••• 3 i 24 er 8 Gang	••• 3 i 24 er 8 Gang
•• 2 i 18 er 9 Gang	••• 3 i 27 er 9 Gang	••• 3 i 27 er 9 Gang
•• 2 i 20 er 10 Gang	••• 3 i 30 er 10 Gang	••• 3 i 30 er 10 Gang
4 i 4 er 1 Gang	5 i 5 er 1 Gang	6 i 6 er 1 Gang
4 i 8 er 2 Gang	5 i 10 er 2 Gang	6 i 12 er 2 Gang
4 i 12 er 3 Gang	5 i 15 er 3 Gang	6 i 18 er 3 Gang
4 i 16 er 4 Gang	5 i 20 er 4 Gang	6 i 24 er 4 Gang
4 i 20 er 5 Gang	5 i 25 er 5 Gang	6 i 30 er 5 Gang
4 i 24 er 6 Gang	5 i 30 er 6 Gang	6 i 36 er 6 Gang
4 i 28 er 7 Gang	5 i 35 er 7 Gang	6 i 42 er 7 Gang
4 i 32 er 8 Gang	5 i 40 er 8 Gang	6 i 48 er 8 Gang
4 i 36 er 9 Gang	5 i 45 er 9 Gang	6 i 54 er 9 Gang
4 i 40 er 10 Gang	5 i 50 er 10 Gang	6 i 60 er 10 Gang
7 i 7 er 1	8 i 8 er 1	9 i 9 er 1
7 i 14 er 2	8 i 16 er 2	9 i 18 er 2
7 i 21 er 3	8 i 24 er 3	9 i 27 er 3
7 i 28 er 4	8 i 32 er 4	9 i 36 er 4
7 i 35 er 5	8 i 40 er 5	9 i 45 er 5
7 i 42 er 6	8 i 48 er 6	9 i 54 er 6
7 i 49 er 7	8 i 56 er 7	9 i 63 er 7
7 i 56 er 8	8 i 64 er 8	9 i 72 er 8
7 i 63 er 9	8 i 72 er 9	9 i 81 er 9
7 i 70 er 10	8 i 80 er 10	9 i 90 er 10
10 i 10 er 1	10 i 20 er 2	10 i 30 er 3
10 i 20 er 2	10 i 30 er 3	10 i 40 er 4
10 i 30 er 3	10 i 40 er 4	10 i 50 er 5
10 i 40 er 4	10 i 50 er 5	10 i 60 er 6
10 i 50 er 5	10 i 60 er 6	10 i 70 er 7
10 i 60 er 6	10 i 70 er 7	10 i 80 er 8
10 i 70 er 7	10 i 80 er 8	10 i 90 er 9
10 i 80 er 8	10 i 90 er 9	10 i 100 er 10

Eleverne må gerne have læst eller fået læst *Fader Vor* højt, så de kan være med når frøken Jensen læser op. Eleverne evt. have deres egen "oversættelse" til latinske bogstaver med.

143. I Østen stiger Solen op.

Andante. C. E. F. Wey

1. I Ø - sten sti - ger So - len op: den spre - der Guld paa
 Sky, gaar o - ver Hav og Bjer - ge-top, gaar o - ver Land og By.

2. Den kommer fra den favre Kyst,
Hvor Paradiset laa;
Den bringer Lys og Liv og Lyst
Til Store og til Smaa.
3. Den hilser os endnu saa smukt
Fra Edens Morgenrød,
Hvor Træet stod med evig Frugt,
Hvor Livets Væld udfled.
4. Den hilser os fra Livets Hjem,
Hvor størst Guds Lys oprandt
Med Stjernen over Bethlehem,
Som Østens Vise fandt.

5. Og med Guds Sol udgaar fra Øst
En himmelsk Glans paa Jord,
Et Glimt fra Paradisets Kyst,
Hvor Livets Abild gror.
6. Og alle Stjerner neje sig,
Hvor Østens Sol gaar frem:
Den synes dem hin Stjerne lig,
Der stod ved Bethlehem.
7. Du Soles Sol fra Bethlehem!
Hav Tak og Lov og Pris
For hvert et Glimt fra Lysets Hjem
Og fra dit Paradis.

E. S. Ingemann.

Her-rens Bøn.

Fa-der vor, du som er i
 Him-le-ne; hel-li-get vor-de
 dit Na-vn; til-komme dit
 Ri-ge; ske din Vilje, som i
 Him-me-len saa og paa
 Jorden; giv os i Dag
 vort dag-li-ge Brød, og
 for-lad os vor Skyld, som
 vi og for-la-de vo-re Skyld-
 ne-re; led os ik-ke ud i
 Fri-stel-se, men fri os fra
 det On-de! Thi dit er Ri-
 get, Mag-ten og Æ-ren i
 E-big-hed A-men!

Eleverne må gerne kunne være med til at læse op af *Fader Vor*. Eleverne kan evt. have deres egen "oversættelse" til latinske bogstaver med.

De første to vers af *I østen stiger Solen op*, synges i starten af rollespillet. Eleverne skal gerne have sunget versene før besøget på museet, så de kan synge med.

(1) Jeg hører til Börnene. Börn vide endnu kun lidt og forstaa ikke mange Ting; derfor maa de undervises og lære. Derved blive de forstandige. Jeg bliver i Skolen undervist af Læreren. Jeg er min Lærer Lydighed og Taknemmelighed skyldig. Saa længe jeg undervises, er jeg et Skolebarn eller en Lærling. Et godt Barn er opmærksomt i Skolen; det hører kun paa det, som Læreren siger, og tænker kun paa de Ting, som det skal tænke paa i Skolen. Et godt Barn gaar gjerne i Skole; det er flittigt, ordentligt, reuligt, sædeligt og stille. Det forliges villig med de andre Skolebörn. Det gode Barn kommer aldrig for silde i Skole, er ikke vild, naar Börnene gaa af Skole, og driver ikke om paa Gaden eller paa Vejen eller paa andre Steder, men gaar lige hjem. Jeg vil være et artig og lydigt Skolebarn.

Den danske Börneven. 1

Eleverne må gerne kunne læse op af teksten om opførsel i skolen.

De ti bud

Eleverne må gerne kunne de tre første bud af de ti bud:

Du må ikke have andre guder

Du må ikke misbruge herren din guds navn

Kom hviledagen i hu, at du holder den hellig

Den lille Delings-Tablel (Divisions-Tablel).

2 i 2 er 1 Gang	3 i 3 er 1 Gang	4 i 4 er 1 Gang	5 i 5 er 1 Gang	6 i 6 er 1 Gang
2 i 4 er 2 Gang	3 i 6 er 2 Gang	4 i 8 er 2 Gang	5 i 10 er 2 Gang	6 i 12 er 2 Gang
2 i 6 er 3 Gang	3 i 9 er 3 Gang	4 i 12 er 3 Gang	5 i 15 er 3 Gang	6 i 18 er 3 Gang
2 i 8 er 4 Gang	3 i 12 er 4 Gang	4 i 16 er 4 Gang	5 i 20 er 4 Gang	6 i 24 er 4 Gang
2 i 10 er 5 Gang	3 i 15 er 5 Gang	4 i 20 er 5 Gang	5 i 25 er 5 Gang	6 i 30 er 5 Gang
2 i 12 er 6 Gang	3 i 18 er 6 Gang	4 i 24 er 6 Gang	5 i 30 er 6 Gang	6 i 36 er 6 Gang
2 i 14 er 7 Gang	3 i 21 er 7 Gang	4 i 28 er 7 Gang	5 i 35 er 7 Gang	6 i 42 er 7 Gang
2 i 16 er 8 Gang	3 i 24 er 8 Gang	4 i 32 er 8 Gang	5 i 40 er 8 Gang	6 i 48 er 8 Gang
2 i 18 er 9 Gang	3 i 27 er 9 Gang	4 i 36 er 9 Gang	5 i 45 er 9 Gang	6 i 54 er 9 Gang
2 i 20 er 10 Gang	3 i 30 er 10 Gang	4 i 40 er 10 Gang	5 i 50 er 10 Gang	6 i 60 er 10 Gang
7 i 7 er 1	8 i 8 er 1	9 i 9 er 1	10 i 10 er 1	
7 i 14 er 2	8 i 16 er 2	9 i 18 er 2	10 i 20 er 2	
7 i 21 er 3	8 i 24 er 3	9 i 27 er 3	10 i 30 er 3	
7 i 28 er 4	8 i 32 er 4	9 i 36 er 4	10 i 40 er 4	
7 i 35 er 5	8 i 40 er 5	9 i 45 er 5	10 i 50 er 5	
7 i 42 er 6	8 i 48 er 6	9 i 54 er 6	10 i 60 er 6	
7 i 49 er 7	8 i 56 er 7	9 i 63 er 7	10 i 70 er 7	
7 i 56 er 8	8 i 64 er 8	9 i 72 er 8	10 i 80 er 8	
7 i 63 er 9	8 i 72 er 9	9 i 81 er 9	10 i 90 er 9	
7 i 70 er 10	8 i 80 er 10	9 i 90 er 10	10 i 100 er 10	

Frøken Jensen remser to- og tre-tabellen op sammen med klassen.

Skønskrift

a A	b B	c C	d D	e E	f F
a A	b B	c C	d D	e E	f F
a A	b B	c C	d D	e E	f F

g G	h H	i I	j J	k K	l L
g G	h H	i I	j J	k K	l L
g G	h H	i I	j J	k K	l L

m M	n N	o O	p P	r R
m M	n N	o O	p P	r R
m M	n N	o O	p P	r R

s S	t T	u U	v V	x X
s S	t T	u U	v V	x X
s S	t T	u U	v V	x X

y Y	z Z	æ Æ	ø Ø	aa Å
y Y	z Z	æ Æ	ø Ø	aa Å
y Y	z Z	æ Æ	ø Ø	aa Å

Det gotiske- og latinske alfabet samt skønskrift. Fra *Billedlæsebog for Skolen og Hjemmet*, 1876.

Hurtigskrivning og Jaskeri er ikke det samme, jo hurtigere man skriver, desto mere Umage maa man gøre sig for samtidig at skrive godt. Hurtigskrivning og Jaskeri er ikke det samme, jo hurtigere man skriver, desto mere Umage maa man gøre sig for samtidig at skrive

n
naa næ nu ny
nu en. en saa.
en si. en so. en
aas. en taa. to.
en so i en aa.